

ДОСЛІДНИК УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ, ІСТОРІЇ ТА ПОБУТУ ХІХ-ХХ ст. (До 75-річчя Григорія Дем'яна)

Василь Сокіл, Ганна Сокіл

У кожної людини є своя мала "батьківщина", де вона народилася, де минули дитинство, юність. Ця "вітцівщина" дорога їй до глибини душі. І як би потім не склалася доля, назавше залишиться в пам'яті оте найрідніше - село, присілок, стежка, ліс, гора...

У Григорія Дем'яна - це Бойківщина, а її осердя - село Грабовець Сколівського району Львівської області. Тут він народився 2 червня 1929 року біля підніжжя славної гори Маківки - тієї Маківки, де 1915 року відбувся переможний бій Українських Січових Стрільців з переважаючими російськими силами. Про неї багато розповідали йому мати, батько, рідня. Там йому знайоме все - кожна стежечка, кожне деревце, кожен камінчик, про які він уміє цікаво розповісти, адже з будь-якою тією "дрібничкою" пов'язаний якийсь момент його життя.

Ґрунтовні знання "мікротопоніміки" села допомагали Г. Дем'янові у 1940-1950-х роках, коли він контактував з вояками Української Повстанської Армії, отримувач і передавав необхідну інформацію, переховував націоналістичну літературу. А "сховком" була переважно Маківка з її густими лісами. Вона стала не тільки частиною його "батьківщини", а й дуже важливою сторінкою в історії національно-визвольних змагань, до яких він мав безпосередній стосунок. За небайдужість до цих змагань був затриманий 1946 року, коли розклеював листівки, що агітували проти виборів. Протримали в КДБ Славська півтори доби, згадує Г. Дем'ян. Увесь час били, допитували. Нічого не сказав. Із тих перших арештів найбільш небезпечним був у 1949 році. Він постійно підтримував зв'язки з хлопцями-повстанцями. Та якось на криївку, де вони переховувалися, напали вороги. Хлопці вийшли потайним виходом, а речі залишили. Серед них вороги натрапили на книжку з обгорткою від шкільного зошита з прізвиськом "Дем'ян". Він справді забезпечував вояків УПА книжками, приносив їх під Маківку на певне місце, звідки вони самі забирали, інколи передавав просто в руки. А тоді якось випустив з уваги, що на обгортці написано прізвисько. І ось допит. Але його попередили і він переховувався. Кадебісти приходили до матері:

- Де син?
- Не знаю.

Так удалося уникнути зустрічі на днів три-чотири. Але одного разу все-таки натрапили. Тільки-но повернувся до своєї хати, аж тут облава.

- А наедайся, учитель, надолго. Так вот кого ты учишь. Это твое?
І простягнув цю книжку.

- Ні, книжка не моя.
- А вот это?

- Обгортка моя. Але я її не обгортав. Самі знаєте, що записи можуть передаватися. Мабуть, так і ця обкладинка потрапила.

Тримали до вечора. На всі запитання відповідав: "Не знаю!". Не бачив". "Не чув".

За кілька днів випустили, коли батьки дали добрий викуп.

Г. Дем'ян любить ще згадувати його незабутні зустрічі з талановитим політвиховником Української Повстанської Армії "Чорнявим", який помітив у юнакові Божу іскру, талант майбутнього науковця, котрий зможе донести у своїх працях до прийдешніх поколінь ідею великого змагання за волю України.

Такі епізоди з біографії вченого свідчать, що Маківка для нього не лише частина його рідного краю, а й ціла історія національно-визвольних змагань. Бойовий дух Маківки надає йому сили й енергії, які переплавляє у багаточисленні статті, нариси, збірники, монографії, створюючи, таким чином, свій величний духовний пам'ятник для України.

Його життєвим кредо стали слова: кожної днини, кожної хвилини працювати для утвердження своєї нації.

Так було, коли Г. Дем'ян навчався у місцевій школі, а далі здобував фах педагога у Стрийському училищі, Львівському державному (нині національному) університеті ім. І. Франка, в аспірантурі Ужгородського державного університету. На жаль, з політичних мотивів йому так і не вдалося у важкі 1970-і роки захистити кандидатської дисертації.

Г. Дем'ян сповна віддався педагогічній праці. Коли йому ледь виповнилося шістнадцять років, почав учителювати у початкових класах у рідному селі. Трохи згодом йому доручили обов'язки завідувача Головецько-Пшанецької (1948- 1950) та Грабовецької (1950) початкових шкіл, директора відділу народної освіти. Понад півтора десятка років Г. Дем'ян присвятив викладанню у Славській середній школі свого улюбленого предмета - історії. Його активна національна позиція виразно проявлялася не тільки в класноурочній системі, а й у позашкільній роботі - гуртковій, краєзнавчій, туристській. Де тільки міг, він виховував в учнів любов до рідного, вчив шанувати й примножувати все найкраще.

Та 1974 рік став для Г. Дем'яна надзвичайно важким: його звільнили з роботи зі Славської середньої школи за політичні переконання. З того часу почався "буковинський" період життя - учителем історії Веренчанської середньої школи, який тривав до 1989 року. І там йому вдалося ширити слово про видатних людей науки й рідної культури - Івана Франка, Івана Вагилевича, Миколу Устияновича, Юрія Федьковича, Сидора Воробкевича, Ольгу Кобилянську, Євгенію Ярошинську, Ірину Вільде, Євгенію Бохенську та ін.

І де б не працював Г. Дем'ян, всюди мав велику прихильність від своїх учнів, котрих спрямовував до серйозної науково-пошукової роботи. Сьогодні можна з певністю говорити про школу Григорія Дем'яна, адже його учні - доктори й кандидати наук - відомі в Україні й поза її межами, як, скажімо, Степан Павлюк - доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної Академії наук, Сидір Кіраль - доктор філологічних наук, професор, Михайло Глушко - кандидат історичних наук, доцент, Ганна Сокіл - кандидат філологічних наук, доцент, Василь Сокіл - кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник, Василь Костик - кандидат філологічних наук, доцент. І цей список можна продовжувати. Усіх його учнів об'єднує визначальна риса, яку прищепив їм Г. Дем'ян, - патріотизм.

Але чи не найбільше присвятив своє життя Г. Дем'ян ще одній важливій справі - науці, навіть тоді, коли поєднував її з працею на педагогічній ниві. Він мріяв здобути науковий ступінь та лише в 1989 році зміг успішно захистити кандидатську дисертацію "Суспільно-політична і науково-історична діяльність І. М. Вагилевича".

Наукова праця Г. Дем'яна надзвичайно різноманітна - це історія й етнографія, краєзнавство й освіта, літературознавство й мистецтвознавство, фольклористика та ін. Саме цій останній віддано чи не найбільшу частину життя. Результати вражаючі - тисячі записаних народних пісень, сотні казок, легенд, переказів тощо. Географія фольклорних зібрань Г. Дем'яна надзвичайно різноманітна, зокрема Сколівщина, Дрогобиччина, Стрийщина, Турківщина, Старосамбірщина, Самбірщина, Яворівщина, Жовківщина (Львівська область). Записи походять також із Закарпаття, Івано-Франківщини, Чернівецьчини, Тернопільщини, Вінниччини. 1987 року побував на Кубані, де фіксував український фольклор, відвідавши станиці Варениківка, Троїцька, Київська, Новоукраїнка Кримського району. Він записував усну словесність і на Далекому Сході (Зеленому Клину) в Приморському, Хабаровському краях та Амурській області (1990). З фольклористичною метою їздив Г. Дем'ян у складі експедиції Інституту народознавства НАН України до Словаччини, де зібрав понад двісті п'ятдесят пісенних зразків від українців, що проживають на цих теренах. Важко, звичайно, навіть перелічити регіони, де б не пройшов цей обдарований збирач з магнітофоном. А його респонденти - не тільки місцеві жителі, до нього приїздить, щоб передати цінну інформацію з Аргентини, Бразилії, Бельгії, Канади, США та інших країн світу. І нині Г. Дем'ян не розлучається з диктофоном. Тільки-но отримає повідомлення про цікавого інформатора, негайно їде до нього, аби зафіксувати й зберегти фольклорні надбання для майбутніх поколінь. Ще в 1989 році за цю титанічну працю його було відзначено народознавчою премією ім. П. Чубинського. Шкода, що магнітна стрічка нетривка і весь цей неоціненний скарб не переписано хоча б на сучасні диски.

Лише незначна частина з фольклорних фондів Григорія Дем'яна опублікована. Спочатку найбільше пощастило епічним жанрам, передусім баладам. Майже третину збірника "З гір Карпатських"² становлять його записи поетичних творів про кохання та дошлюбні взаємини, про

родинне та суспільно-історичне життя. Згодом деякі публікувалися в багатотомному академічному зібранні - "Балади: Кохання та дошлюбні взаємини"³ і "Балади: Родинно-побутові стосунки"⁴.

Як професійного історика, Г. Дем'яна цікавив народний погляд на відомі події, видатних осіб. У поле зору потрапила досить колоритна опришківська тематика, яка щедро представлена в регіональній антології "Ходили опришки"⁵, а також події 1940-х років у спогадах очевидців ("Народні оповідання")⁶. Крім творів історичного характеру, є у фольклорному доробку Г. Дем'яна багато топонімічної прози, яка побачила світ у збірниках "Легенди та перекази"⁷, "Євшан-зілля"⁸, "Лицарі волі"⁹, "Змієві вали"¹⁰, "Писана керниця"¹¹, "Історичні перекази українців"¹².

Окремо треба подати у фольклорних зацікавленнях збирача дитячу тематику. Звісна річ, вона не могла пройти повз його увагу, оскільки тривалий час працював з дітьми і для дітей. Зі значного масиву опубліковано мізерну частину у різних збірках - "Дитячий фольклор: Колискові пісні та забавлянки"¹³, "Дитячі пісні та речитативи"¹⁴, "Літала сорока по зеленім гаю: Дитячі та молодіжні українські народні ігри"¹⁵ та ін.

Не пропускає Г. Дем'ян можливості вмістити уснопоетичні матеріали в різних періодичних виданнях, скажімо, в "Народній творчості та етнографії", "Визвольному шляху", "Волі і Батьківщині", "Державності", "Шляху перемоги" тощо. Вони повністю друкувалися, або впліталися в канву його статей з різних проблем, однак домінувала національно-патріотична тематика.

Окремі книжкові видання Г. Дем'яна починають з'являтися в роки незалежності. 1991 року побачила світ книжка "Таланти Бойківщини"¹⁶, до якої ввійшли науково-популярні нариси про вихідців краю. Природно, що тут насамперед ідеться про найвидатнішого сина Бойківщини Івана Франка ("Бойківські плаї Івана Франка") та про інших письменників - Луку Данкевича, Федора Заревича, Богдана Кирчіва, Павла Кирчіва, Марію Устиянович-Бобикевич, Ірину Левинську, Володимира Матіїва, Ярослава Сачка. Автор присвятив сторінки діячам музичного, образотворчого та театрального мистецтва (Степан Шепедій, Омелян Бачинський, Іван Слав'як, Тирс Венгринович, Михайло Белень), вченим, громадсько-культурним і суспільно-політичним діячам (Августин Волошин, Михайло Скорик, Роман Кирчів, Михайло Глушко, Сидір Кіраль, Степан Павлюк, Омелян Пріцак, Степан Злупко), майстрам народної творчості, які походять з Бойківщини (Михайло Бумба, Богдан Дем'ян, Микола Ринило). Зрозуміло, у книзі представлена лише невелика частина бойківських талантів. Автор має намір продовжити цю серію - подати до друку життєписи інших відомих людей - і наших попередників, і сучасників, які своєю наполегливою творчою працею невтомно збагачують українську національну культуру й науку.

Григорій Дем'ян реалізував своє дисертаційне дослідження у монографічному варіанті, опублікувавши 1993 року окремою книгою "Іван Вагилевич - історик і народознавець"¹⁷. Тут він подав справді наукову біографію про цього вельми цікавого вченого, навів нові факти - уточнено дату смерті І. Вагилевича, примножено факти про родовід батьків тощо. Головний акцент зроблено на державницьких поглядах Івана Вагилевича, що підтверджує його активну національну позицію, якої дотримувався до кінця свого життя. Ця монографія стала етапною для Г. Дем'яна, оскільки повною мірою розкрився талант надзвичайно серйозного і глибокого дослідника історії.

Для історії української фольклористики Г. Дем'ян прислужився своєю монографією "Українська фольклористика кінця XVIII - початку XIX ст."¹⁸, яка вийшла друком 2004 року, хоча підготовлена значно раніше. Оцінюючи заслуги своїх попередників, автор справедливо віддає першість І. Франку як неперевершеному досліднику народнопісенних жанрів кінця XVIII - початку XIX ст. Належно оцінено і внесок Михайла Возняка, Василя Щурата, Володимира Гнатюка, Філарета Колесси, Михайла Грушевського.

Послідовно й аргументовано характеризується у монографії цінність багатьох записів, розглядаються початки класифікації та систематизації пісенного матеріалу. На особливу увагу заслуговує аналіз цікавої й важливої статті Дениса Зубрицького "Про співи звичайного люду" (1822 р.), яка, до речі, вважається першою у цій ділянці працею українського автора в Галичині і не втратила своєї актуальності й тепер. Фаховим рівнем відзначаються спостереження над осмисленням фольклорних явищ таких відомих дослідників, як Зоріан Доленга-Ходаковський, Вацлав Залеський, Лукаш Голембійовський, Йосип Лозинський. Викликають інтерес інтерпретації менш відомого польського дослідника Людвіка Пйонткевича.

Г. Дем'ян не випустив з поля зору жанрово-тематичного наповнення збірок названого періоду, зазначивши, що насамперед тут представлена обрядова поезія як один з найвідоміших пластів нашої культури. Для висвітлення теми монографії автор застосував метод діахронного аналізу, що дало змогу простежити еволюцію окремих фольклорних текстів.

Варто підкреслити, що, розглядаючи розвиток фольклористики в Галичині, автор не замикається в рамках цієї частини України, а навпаки, постійно наголошує про спільну основу народнопоетичних творів для галичан, закарпатців, буковинців, волинян і взагалі всіх українців. Незаперечним є висновок Г. Дем'яна, що без надбань кінця XVIII - початку XIX ст. в Галичині не змогла б стати такою впевненою і багатогранною діяльністю "Руської трійці" та її наступників - поетів і прозаїків XIX-XX ст.

Книжка доповнюється іменним і географічним покажчиками, портретними світлинами найвизначніших дослідників зазначеного періоду, ілюстраціями окремих сторінок рукописів, "Богослосника" (1791 р.) тощо. Монографія, без сумніву, - істотний внесок в історію української фольклористики.

Г. Дем'ян - один з упорядників збірки "Народні пісні в записах Григорія Ількевича"¹⁹, яку складають уснопетичні твори, що записав один із зачинателів фольклористики на західноукраїнських землях, член "Руської трійці" Г. Ількевич. Треба зазначити, що вчений підготував і опублікував творчу спадщину української письменниці, однієї з учениць Івана Франка, педагога кінця XIX - першої половини XX ст. Євгенії Бохенської (1867-1944). Заслуга Г. Дем'яна ще й у тому, що він відшукав і зібрав її біографічні відомості (тривалий час невідомі були навіть дати і місце народження та смерті Є. Бохенської). До видання ввійшли новели, оповідання, образки, цікаві спогади про художника, поета і драматурга Корнила Устияновича, листи до І. Франка, В. Стефаніка, В. Гнатюка, М. Деркач та ін.

У Києві 2000 року побачила світ книжка "Бандерівці"²⁰, у якій подано тридцять життєписів незламних українських націоналістів від рядового стрільця Миколи Жолобовича ("Граба") до першого командира УПА Дмитра Клячківського ("Клима Савура"). Це досить важлива сторінка у справі національної культури, адже, напевно, честю нації має бути опрацювання бодай коротких біографічних довідок про всіх полеглих за незалежність України. Прийдешні покоління українців повинні знати, якою ціною здобувалася воля. Показавши все це, зазначає Г. Дем'ян, допоможемо й світові зрозуміти істинні прагнення наших самостійників, які ціною власного життя доводили, що для них воля і добро Батьківщини були повсякденним мірилом буття. Саме тому вони стали її гордістю і славою, благородним прикладом для нащадків на прийдешнє. Скажімо, з цікавістю для себе відкриваємо життєпис Євгена Полотнюка "Ойгена", чоловіка Ірини Вільде, який також був самовідданим борцем за державну незалежність України, одним із зачинателів повстанського руху в Прикарпатті. Усього 37 років прожив, але свідоме життя присвятив боротьбі за волю. Та, зрештою, переглядаючи книжку, яка ілюстрована портретами героїв, бачимо здебільшого усміхнені, щасливі молоді обличчя. Їм, повстанцям, тоді було ледве за 20, зрідка кому за 30. Тому особливо потрібне таке видання для молоді, адже це про їхніх ровесників, на героїчних прикладах яких має виховуватися наша молодь.

Учений приділяє увагу не лише коротким життєписам учасників повстанського руху. З-під його пера виходять і розширені нариси з фрагментами фольклору, спогадами, документами, які переростають в окремі дослідження. Так, чимало часу знадобилося, щоб зібрати матеріали про генерала УПА Олексу Гасина - "Лицаря", захоплюючи розповіді про якого Г. Дем'ян чув ще в свої шкільні роки (1936-1945). І хоча намір написати таку книжку виник майже на початку наукової праці, здійснити вдалося лише тепер. Об'ємне видання "Генерал УПА Олекса Гасин - "Лицар" (648 с.)²¹ написане на основі достовірних джерел та літератури, більшість з яких наводяться уперше. Дослідження охоплює період від дитячих та юнацьких літ повстанця до обставин і місця героїчної смерті, а також вшанування пам'яті Гасина. Назвемо хоча б кілька розділів книги: "Праця в товариствах "Сокіл", "Просвіта", "У польських тюрмах і таборі Березі Картузькій", "Особиста дружба і співпраця зі Степаном Бандерою", "Добір і вишколювання кадрів УПА", "Гестапівський арешт і визволення з Дрогобицьких Бригідок", "На чолі ГВШ УПА", "Доля дружини і дітей". Фольклористів зацікавлять, крім того, народні оповідання, перекази, пісні, пов'язані з іменем

"Лицаря".

Краще пізнати як основного героя, так і багатьох його сподвижників допоможуть цінні документи й матеріали, подані в додатках. Відзначимо велику цінність цих фактів, які дотепер залишалися невідомими. Саме завдяки авторові книжки, якому вдалося записати чимало спогадів, свідчень родини, знайомих генерала, відшукати в різних архівах різноманітні матеріали, дослідження вийшло справді-таки оригінальне, унікальне. Можна з упевненістю заявити, що книжка є прекрасним духовним пам'ятником незламному борцеві за Україну.

Велику трудомістку роботу провів Г. Дем'ян, підготувавши "Повстанський мартиролог Сколівщини"²², що складає 423 сторінки. Шляхом скрупульозного дослідження встановлено 2094 особи, подано анотовані життєписи полеглих за волю України, вихідців із бойківського краю, а також 419 невідомих з-поза меж цього району. Своєрідну сторінку в студіюванні героїки націоналістичного руху вписав учений своєю розвідкою "Гуцульщина у визвольній боротьбі ОУН і УПА"²³.

Історично так склалося, що фольклор ХХ ст. залишився поза увагою як збирачів, так і дослідників. Нині цілком очевидні й зрозумілі причини такого стану: радянська тоталітарна система руйнувала, нищила фізично й духовно все національне. Але найживучішим нервом національного організму виявилася пісня, в тому числі й повстанська. Саме їй присвятив свою монографію Г. Дем'ян "Українські повстанські пісні 1940-2000 років (історико-фольклористичне дослідження)"²⁴. Це перша в українській народознавчій науці праця з названої проблематики, до того ж, такого широкого формату. Автор здійснив скрупульозний огляд джерел та літератури, які попередньо апробував окремими історіографічними статтями.

Хотілося б підкреслити, що сильною стороною дослідження Г. Дем'яна є з'ясування історичної основи повстанського фольклору (розділ II). Він говорить не тільки про історичну особу чи подію, яка лягла в основу тієї чи іншої пісні, а й розгортає історичне тло аж до деталей. Правду кажучи, історію повстанського руху можна надійно і впевнено вивчати за пісенними рядками. Хоча третій розділ заявлений як "Художнє втілення реальних подій та образів...", він продовжує лінію історизму.

Суттєво з фольклористичної позиції викладений матеріал про тюремні пісні. Автор заглиблюється у витoki пісень, простежує їх динаміку. Інакше кажучи, він бачить явище не тільки по горизонталі, а й по вертикалі. Дослідник зробив вдалу спробу виявити домінуючі функції пісень, спільні й специфічні риси всього аналізованого фольклорного масиву. А виписано це на багатющому фактографічному матеріалі. Цінну інформацію в книжці Г. Дем'яна можна швидко відшукати за доданими покажчиками прізвищ, псевдонімів, географічних назв, алфавітним порядком використаних пісень. Монографію увиразнюють доволі рідкісні фотографії.

Українська повстанська пісня, за словами вченого, феноменальний духовний скарб нації, який послідовно і впевнено збагачується й удосконалюється. Великий його досвід у цій галузі сприяє співпраці з музикознавцями з метою упорядкування пісенних збірників для дитячих, шкільних і студентських хорів, працівників культури, усіх, кому не байдуже надбання української патріотичної пісенності. Таким виданням стала збірка "Пісні українських повстанців 1940-1960 років", обробку та аранжування мелодій до якої виконав львівський музиколог Юрій Антків, а співупорядник, автор передмови і приміток Г. Дем'ян²⁵.

Національно-патріотична тематика і нині переважає у науковій діяльності Григорія Дем'яна. Він подав низку нарисів, статей про учасників визвольних змагань 1940-1960 років, але чи не найбільше його цікавить постать Степана Бандери, якому присвятив чимало публікацій, передусім "Всеукраїнська і світова велич Степана Бандери"²⁶, "Степан Бандера, його життя і діяльність (Вибрані матеріали до бібліографії)"²⁷, "Головний ідейно-політичний і організаційний натхненник творення і боротьби УПА"²⁸. Ці та інші матеріали знадобляться для підготовки наукової бібліографії Степана Бандери, про створення якої прийнято спеціальну ухвалу конференції від 28 листопада 1998 року. І ще додамо, що Г. Дем'ян завершує об'ємний збірник про С. Бандеру у фольклорі, який стане величним пам'ятником духовному провідникові української нації, а упорядник виконає свій науковий і патріотичний обов'язок перед Україною, задля якої живе, невтомно працює і піднімається крутосхилами до верхів'я своєї Маківки.

- 1 Див. ширше: Глушко М. Для України жить! (До 70-річчя з дня народження Григорія Дем'яна) // Народознавчі зошити. - 1999. - № 3. - С. 273-290; Сокіл В., Сокіл Г. Талант, освіченість і подвижницька праця дослідника народнопоетичних багатств України (Штрихи до портрета Григорія Дем'яна з нагоди його 70-річчя) // Народна творчість та етнографія. - 1999. - № 4. - С. 109-113.
- 2 З гір Карпатських: Українські народні пісні-балади / Упоряд. С. Мишанич. - Ужгород: Карпати, 1981. - С. 112-113, 119, 136-137, 231-234, 239, 323-325, 332-333.
- 3 Балади: Кохання та дошлюбні взаємини / Упоряд. О. Дей та ін. - К.: Наук. думка, 1987. - С. 230-231, 250-251.
- 4 Балади: Родинно-побутові стосунки / Упоряд. О. Дей та ін. - К.: Наук. думка, 1988. - С. 389-390 та ін.
- 5 Ходили опришки: Збірник / Упоряд. І. Сенько. - Ужгород: Карпати, 1983. - С. 33, 43-44, 114-115, 162, 163, 217, 218.
- 6 Народні оповідання / Упоряд. С. Мишанич. - К.: Наук. думка, 1983. - С. 440-444.
- 7 Легенди та перекази / Упоряд. А. Іоаніді. - К.: Наук. думка, 1985. - С. 101, 106, 131, 133, 154, 205, 210, 247.
- 8 Євшан-зілля: Легенди та перекази Поділля / Зібр. та впоряд. П. Медведик. - Львів: Червона калина, 1992. - С. 56-57.
- 9 Лицарі волі / Упоряд. М. Дмитренко. - К., 1992. - С. 42, 162, 197, 199.
- 10 Змієві вали / Упоряд. С. Мишанич. - К., 1992. - С. 6-8, 25-26, 34-44, 138-145.
- 11 Писана керниця: Топонімічні легенди та перекази українців Карпат / Зібр. та впоряд. В. Сокіл. - Львів: Ін-т народознавства, 1994 (Див. реєстр записів "Покажчик збирачів". - С. 189.
- 12 Історичні перекази українців / Зібр. та опрацював В. Сокіл. - Львів: Вид-во М-Коць, 2003 (Див. реєстр записів "Покажчик збирачів". - С. 281).
- 13 Дитячий фольклор: Коліскові пісні та забавлянки / Упоряд. та приміт. Г. Довженок. - К.: Наук. думка, 1984. - С. 82-83, 96, 99-100, 108, 124, 157-158; 196, 203-206, 223, 285.
- 14 Дитячі пісні та речитативи / Упоряд. Г. Довженок та К. Луганська. - К.: Наук. думка, 1991 (№ 93, 146, 207, 208 та ін.).
- 15 Літала сорока по зеленім гаю: Дитячі та молодіжні українські народні ігри / Упоряд. Г. Довженок. - К.: Молодь, 1990. - С. 19-20, 132-133.
- 16 Дем'ян Г. Таланти Бойківщини. - Львів: Каменяр, 1991.
- 17 Дем'ян Г. Іван Вагилевич - історик і народознавець. - К.: Наук. думка, 1993.
- 18 Дем'ян Г. Українська фольклористика в Галичині кінця XVIII - початку XIX ст. - Львів, 2004.
- 19 Народні пісні в записах Григорія Ількевича / Упор., приміт. Г. Дем'яна. - Львів: Каменяр, 2002.
- 20 Дем'ян Г. Бандерівці. - К.: ТОВ Українська Видавнича Спілка, 2000. - Кн. 1.
- 21 Дем'ян Г. Генерал УПА Олекса Гасин - "Лицар". - Львів, 2003.
- 22 Дем'ян Г. Повстанський мартиролог Сколівщини // Сколівщина. - Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1996. - С. 302-725.
- 23 Дем'ян Г. Гуцульщина у визвольній боротьбі ОУН і УПА. Нарис історії та фольклористики // Історія Гуцульщини. - Львів: Логос, 2000. - Т. 5. - С. 274-434.
- 24 Дем'ян Г. Українські повстанські пісні 1940- 2000 рр. - Львів, 2003.
- 25 Пісні українських повстанців 1940-1960 рр. - Львів, 2002.
- 26 Дем'ян Г. Всеукраїнська і світова велич Степана Бандери // Народознавчі зошити. - 1999. - № 1. - С. 4-10.
- 27 Степан Бандера, його життя і діяльність (вибрані матеріали до бібліографії) / Уклав Г. Дем'ян // Там само. - С. 104-111.
- 28 Дем'ян Г. Головний ідейно-політичний і організаційний натхненник творення і боротьби УПА // Визвольний шлях. - 1999. - Кн. 3. - С. 301-305.